

կրօնական գրականութեամբ հետաքրքրուող — ինչ փոյթ նօսարացումը այդ հետաքրքրութիւնը ունեցող մեր Եկեղեցւոյ զաւակներուն — ընթերցողին: Նախ, որովհետեւ հրապարակի վրայ եղող գրեթէ միակ Վարք Սրբոցը կը հանդիսանայ Թորգոմ Պատրիարքի Վարքը եւ Տօնքը, զոր Հոգեւոյս Սրբազանը առիթը չէ ունեցած իր լրումին հասցնելու, ինչպէս հրատարակչները գրքի Յառաջարանին մէջ կը յայտնեն. «Եթէ լուսահոգի հնդիւնակը ի կեանս լինէր, թերեւ չհաւանէր այս գործի ներկայ ձևի մէջ հրատարակեալը...»: «Պակասաւոր է այս հատորիկը զգալի կերպով. վասնզի Եկեղեցիի մեծագոյն սուրբերը կը պակսին տնոր մէջ»: Իսկ Յայսմաւորքներ, զորաբարով գրուած, շատ հազուադիւս են, պատմական մենաստաններու ու հանրային մասնաշարաններու մէջ հազիւ գտանելի:

Ամեն. հեղինակին տնձին ու գործին հանդէպ մեր զգացած խոր յարգանքը պատճառ մը չէ սակայն որ ճաշք գոցենք ինչ սպրդած թերի կամ անճիշդ անդեկութիւններու նկատմամբ, միշտ հաւատարմի՜ «Պղտունը կը սիրեմ, բայց ճշմարտութիւնը աւելի կը սիրեմ» հանրածանօթ տեսութան: Մասնաւոր որ այսօր օգտակար գիրք մը կը յուսանք թէ յառաջիկային պիտի ունենայ առիթը վերստին մամուլի տակ մտնելու, ուրկէ բոլորս ալ պիտի ցանկայինք որ դուրս գար անվրէպ ու անթերի:

Քանի որ Գլուխներու Թուումին առթիւ յիշած եղանք Տիեզերական Ժողովներու վերաբերող գլուխը, կ'ընենք մեր նկատողութիւնը Գլուխը բացող նախադասութեան շուրջ. «Կ'ենթադրենք որ Հայ Եկեղեցիին միայն յատուկ է տարեկան տօնախմբութեամբ յիշատակել Տիեզերական Ժողովներու մասնակցող հայրապետները հաւաքաբար»: Ժիշք չէ այս ենթադրութիւնը, քանի որ Յայնի ալ կը տօնեն յիշատակել Նիկիոյ Ա. (ե. Բ.) Ժողովի հայրապետներուն, առաջինը Համբարձման յաջորդող Կիրակիին, որ օրը գումարուած է այդ Ժողովը 325 թուին, իսկ Ղպտինի, մեզի նման, կը կատարեն

“ԲԵՐՔԱՀԱՒԱՔ”

Հեղինակ՝ ՎԱՀԷ-ՎԱՀԵԱՆ

Իմացական անխառն վայելքի աղբիւր, գրականութեամբ յագեցած ծառուուն (321 ջջերով, լոյս տեսած 1978 ին, Ս. Աթոռոյս Տպարանէն) հատոր մը, որուն նմանը ողջունելու առիթները ա՛յնքան օպտուաթիւ են դարձեր հայկական սփիւռքի վերջին տասնամեակներուն:

Անշուշտ թէ, ինչպէս գրքին անունն ալ կը յայտնէ, այս հատորով ընթերցող հասարակութեան հրամցուածները անտիպ ստեղծագործութիւններ չեն: Հեղինակը փոյթն ու իմաստութիւնը ունեցած է իր բեղմնաշատ կեանքի աշունին — եւ ճիշտօրոք սրտի՜ կը մաղթենք որ երկար ըլլայ ան սւ. պտղաւաստ՝ ինչպէս աշունը բնութեան — կողքի մը տակ խմբելու իր բեղուն գրչէն մեծ մասամբ տարիներով Պէյրութի մէջ մեծ ձեռնհասութեամբ իր խմբագրած «Անի» Գրականութեան ու Արուեստներու ամսագրին մէջ լոյս տեսած արձակ գրութիւնները:

Աներկեան որ Վահէ-Վահեան աւելի է քան անուն մը սփիւռքահայ ժամանակակից գրականութեան մէջ, եւ իրեն քնակակից (ունեցած է բախտաւորութիւնը ապրելու եւ ստեղծագործելու արտերկրի ամենէն հայահոծ եւ գրականութեան մեծագոյն նուաճումներու հանդիսարան Լիբանանի մայրաքաղաքին մէջ), տարեկից ու բախտակից (այս բառով բանալ ծալքերը մեր արիւնիարբու թշնամիին մեր անդէն ժողովուրդին վրայ գործադրած անլուր տուածին) Անդրանիկ Ծառուկեանի եւ Մուշեղ Իշխանի հետ միասին կը հան-

յիշատակը առաջին երեք Տիեզերական Ժողովներու մասնակցող հայրապետներուն:

Կ'ընենք անցողակի ու միակ այս նկատողութիւնը, մեր այլ նկատողութիւնները վերապահելով յառաջիկային:

ԳԵՈՐԳ Ս. ԶԻՆԻՎԻԶԵԱՆ

գիտանայից ազգաթ մը Պէյրուսթանայ — և ինչո՞ւն է սփիւռքահայ — գրականութեան մէջ։ Այս երկուքին և ուրիշ շատ մը մեծատաղանդ գրողէտներու նման, Բերտա Կալապի հեղինակն ալ բանաստեղծութեան ճամբով է որ մուտք գործած է գրական մեր անդամատունէն ներս, ըլլալով ռթէ-քէտնական։ Ապրոցի մօտէն հաստատ-րիմ գործաւորը։ Իր ընդոծին տաղանդը ոակոյն յաջողած է փրկել զինք հետակի աննախանձելի դիրքէն ու քանալ իր առջև նոր ակօսներ, որոնք եթէ չունին խորքն ու լայնքը ճշայ Բանաստեղծութեան իշխանին քոցած ակօսներուն, կը բերեն գէթ վկայութիւնը գրական իր անվիճելի տաղանդին։

Բերտա Կալապի ըստինքով է երեք մուսերու։ Առաջին մասին մէջ, Շէմքեր Հայ Մշակոյթի Պարունակէն տիտղոսուած, հեղինակը քննադատական ըստ բաւականին յաջող գործ մը ըրած է, լուսարձակի տակ առնելով վառարկը վերջին դարուն ապրած արեւելահայ թէ արեւմտահայ գրականութեան թէ մշակոյթի տիտղոսներուն։ Անոնք, թիւով 18, ներկայացուած են վերլուծական առողջ մօտեցումով ու յաջող թափանցումով, գրուած անոնց ծննդեան, մահուան կամ գրական-հասարակական գործունէութեան յորիւ-եաններուն առթիւ։

Արդար ըլլալու համար պէտք է խոստովանիլ թէ Վահէ-Վանեանի իրաւ տաղանդը տեղ-տեղ է յաջողած պահել զինք անաչառ ու անկողմնակալ քննադատի բարձունքին վրայ։ Կուսակցական, հատուածական իր հոգումները տարած են զինք սոյթաքուսներու։ Այդ զգալի է մասնաւորաբար «Հայ Քննադատութեան իշխան» Թ. Օշականի և Լասի (Լուիզա Ասլանեան) նուիրուած գլուխներուն մէջ, առաջինի մեծավաստակ գործին մէջ զառաւելան-րու մտանշնչումով և երկրորդին նօսր արդիւնքին բազմապատիկ արժեւորումով։

Որքան պիտի բաղձայինք որ ինչպէս եկեղեցական սրբազան ասպարէզէն՝ այն-պէս ալ գրականութեան նուիրական բա-

ղինէն ներս մտնողները հետու մնային իրենց խմբակցական միտումները իրենց հետ բերելու սրբապղծութենէն։

Երկրորդ բաժնին մէջ արուած են միջազգային գրական վեց վաստակաշատ գէմքերու (Կէօթէ, Պալաք, Հիւփ, Կարգի, Կոկոլ և Պելինսքի) գործին մանրամասն վերլուծումը։ Շատերուն համար իր բերած նորութիւնը գրքին մօտէն հետաքրքրական մասը կը դարձնէ զայդ։

Վերջին բաժնով գրախօսուած են 20 հասարակ, հեղինակուած վերջին տասնամեակներուն մեր ժողովուրդի զոյգ թեւերուն մէջ ստեղծագործող 17 գրագէտներէ։ Ի պատիւ իրեն, պէտք է հաստատել թէ այս բաժնին մէջ իր փորձ գրողի կարողութեան միացուցած է անաչառ ու անկաշառ գրադատի պարկեշտութիւնը, սեւին սև և ճերմակին ճերմակ քսելու արի կեցուածքի մը յայտնաբերումով։

Վահէ-Վանեան ունի գրելու արու և առոյգ ոճ, պատմելու համարելի շնորհ ու պատկերելու անհրկաքելի տաղանդ։ Ահա թէ ինչու իր բանաստեղծութիւններուն նման արձակ իր էջերն ալ կը կարդացուին միծնադրով։

Դժբախտաբար, մաքուր ու ճաշակաւոր ապագութեան հակառակ, գրքին մէջ սպրդած են վրիպակներ, թիւով ոչ զանցառելի։ Բարեբախտաբար վրիպակներու ցանկը, գրուած գրքի կտին, եղած է ըստ կարելւոյն ամբողջական։

Բերտա Կալապի մէջ երեքած գրութիւններու թեւակները կը տարուբերին ընդ-մէջ 1946 և 1974-ի, սակայն ջախջախիչ մեծամասնութիւնը գրի ինկած է Կիսա-գարը կանխող և յաջորդող քանի մը տարիներուն։ Վստահ ենք թէ 1955-էն ետք ալ իր գրչին արդասիքը եղած է տոք ու հիւսիք, Սիրելի է մեզ մտածել թէ հեղինակը մօտ օրէն կը ձեռնարկէ իր նորագոյն բերքերու հաւաքումին, ի շահ և յօգուտ հայ գրականութեան և հայ ընթերցասէր հասարակութեան։

Գ. ՃԱՐՏԱՐ